

Vurdering av risiko for uheldige følger for biologisk mangfold og redusert dyrevelferd ved hold av tamkatt (*Felis silvestris catus*) i Norge

Faggruppen for fremmede organismer og handel med truede arter (CITES) i Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM) viser til §6 i organisasjonenes vedtekter som åpner for at VKM kan ta opp relevante saker på eget initiativ. Faggruppen finner at risikoen knyttet til hold av tamkatt (heretter betegnet som «katt») er en slik relevant problemstilling. I Norge mangler en helhetlig risikovurdering av hold av katt. Faggruppen for fremmede organismer og handel med truede arter (CITES) ber derfor VKM om å initiere en tverrfaglig vurdering av risiko for negative følger for biologisk mangfold i Norge og redusert dyrevelferd knyttet til hold av katt.

Bakgrunn

Katten ble innført til Norge for om lag 1200 år siden og har historisk vært nyttig som en predator på skadedyr som mus og rotter. I nyere tid har huskatt imidlertid i all hovedsak gått over til å bli et kjæledyr som i liten grad benyttes til skadedyrbekjempelse. Det er avlet frem flere katteraser i nyere tid, og fokuset under avl har vært å utvikle katt som kjæledyr. Til tross for avl, er de naturlige jaktinstinktene mer eller mindre intakte hos katt. Noen raser egner seg godt for hold innendørs, men mange katter holdes i varierende grad også utendørs der de ferdes fritt. Kattens jaktinstinkt gjør den til en toppredator på smådyr i norsk fauna. På verdensbasis regnes ville tamkatter som en av de aller største truslene mot lokal fauna. Fra noen øyer er det kjent at katt har forårsaket utryddelse av en rekke endemiske vertebrater. Det er også godt dokumentert at katter nedlegger et bredt spekter av byttedyr i Norge; smågnagere, ekorn, fugler, reptiler, amfibier og større virvelløse dyr. Flere arter innen disse dyregruppene har en risiko for å dø ut fra Norge og er derfor rødlistet. Den samlede trusselen mot biologisk mangfold i Norge er likevel ukjent.

I en rapport utarbeidet av Norsk Ornitologisk forening (NOF) i 2018 ble det anslått at det i 2016 var 770.000 katter i Norge, og at disse dreper om lag 7 millioner fugler hvert år. I tillegg kommer et ukjent antall byttedyr innen andre dyregrupper enn fugl. Basert på økningen i antall katter i Norge fra 2011 til 2016 er det grunn til å anta at antallet katter nå har passert 800.000 individer.

Utegående katter kan også spre sykdomsfremkallende organismer (agens) og parasitter, slik som spolorm, bendelorm, *Salmonella* spp., *Toxoplasma gondii* (forårsaker toksoplasmose) og potensielt SARS-CoV-2 til ulike dyr og mennesker.

Utover å påvirke biologisk mangfold gjennom predasjon, samt spredning av agens og parasitter, er det også dyrevelferdsmessige problemstillinger knyttet til hold av katt:

- I tillegg til individene som blir drept av katt blir en lang rekke individer enten skadet eller skremt av katt, og frykt hos byttedyrene kan påvirke adferd og overlevelse.
- Katter slippes ut uten tilsyn. De er derfor som eneste kjæledyret i Norge utsatt for en betydelig risiko for egen død knyttet til interaksjoner med naturlig forekommende vilt (grevling, rev etc), og også trafikk, forgiftning og mishandling.

- Katter som ikke er kastrert/sterilisert formerer seg i norsk natur og gir opphav til ville tamkatter. Til tross for at de kan overleve i norsk natur er de lite tilpasset et liv uten tilsyn i det norske klimaet, noe som resulterer i redusert dyrevelferd.

Til tross for at katten er innført av mennesker regnes den juridisk sett ikke som en fremmed art i norsk natur da den inngår i det som betegnes som «nærmere bestemte husdyr» i naturmangfoldsloven §29 femte ledd (jamfør merknad til §3 bokstav h) i Forskrift om fremmede organismer). Arten har således ikke blitt vurdert av Artsdatabanken i forbindelse med vurdering av fremmede arter. Likevel er den en art som har vist seg å ha stort potensiale for å formere seg i norsk natur, samt ha en negativ innvirkning på biologisk mangfold.

Oppdrag

Faggruppen for fremmede organismer og handel med truede arter (CITES) ber VKM om:

- 1) En vurdering av risiko for uheldige følger for biologisk mangfold i Norge knyttet til hold av tamkatt, inkludert spredning av sykdom og parasitter til dyr og mennesker.
- 2) En vurdering av risiko for redusert dyrevelferd knyttet til hold av katt i Norge, herunder
 - a. Redusert velferd for katt
 - b. Redusert velferd for ville dyr
- 3) Å identifisere risikoreducerende tiltak knyttet til elementer identifisert som potensielle problemer under de to foregående punktene.

Utgangspunktet for risikovurderingene er dagens klima. I tillegg skal det vurderes om risikoen vil påvirkes av forventede klimaendringer i perioden fram mot år 2100, med utgangspunkt i RCP 8.5.

Effekt mål

Prosjektet har som mål å styrke det vitenskapelige grunnlaget for en kunnskapsbasert forvaltning av hold av katt i Norge gjennom en helhetlig risikovurdering som skal identifisere og kvantifisere effekter av kattehold på biologisk mangfold, spesielt på rødlistede arter. Prosjektet har også som mål å styrke dyrevelferden til katter som holdes i Norge.

Selvinitieringen vil bidra til et helhetlig kunnskapsgrunnlag i tråd med VKMs strategi for 2020-2024. Prosjektet vil også understøtte satsingsområdet *VKM som synlig og relevant aktør* ved at det kan bidra til økt synlighet/publisitet og økt samfunnsengasjement.

Relevante rapporter/nettsteder etc:

Norsk Ornitologisk Forening – Rapport 5-2018. Huskattens predasjon på fugler i Norge.
https://www.birdlife.no/prosjekter/rapporter/2018_05_NOF.pdf

Naturmangfoldloven

Forskrift om fremmede organismer